

Regelverk for tilskudd: Kommunalt rusarbeid

Sist faglig oppdatert: 08. desember 2025

Kapittel, post og versjon

Kap.post 765.62

Erstatter tidligere versjon av 25.04.22

Godkjent av HOD 08.09.2025

Tilskuddskode

870416

Mål og målgruppe for ordningen

Målet er å bidra til bedret livskvalitet, mestring og mulighet for en aktiv og meningsfull tilværelse for personer med rusmiddelrelaterte problemer og deres pårørende, gjennom å styrke tilbud innen forebygging, tidlig intervensjon, behandling og oppfølging.

Det er også et mål at systematisk bruker- og pårørendemedvirkning på individ-, tjeneste- og systemnivå er en integrert del av tjenesteutvikling og kvalitetsforbedring i kommuner som mottar tilskudd.

Tilbud skal utvikles, gjennomføres og evalueres sammen med brukerne/pårørende.

Ordningen vektlegger å styrke lett tilgjengelige og bærekraftige tilbud på rusfeltet ut fra lokale forhold på innsatsområdene:

- Pårørendearbeid, særlig overfor barn som pårørende
- Forebygging og tidlig intervensjon for barn, unge og unge voksne, med vekt på oppsøkende arbeid
- Alkohol- og/eller legemiddelrelaterte problemer
- Samtidig rusmiddelproblem og psykisk helseproblem
- Tilrettelegging for deltagelse i arbeidsrettet og sosial aktivitet og nettverk
- Skadereduksjon
- Samhandling og sammenhengende forløp ved utskrivning fra institusjon og løslatelse fra fengsel
- Bruker- og pårørendemedvirkning og erfaringskompetanse i tilbudet

Målgruppen er personer som er i risiko for å utvikle, eller som har rusmiddelrelaterte problemer og deres pårørende.

Kriterier for måloppnåelse for ordningen som helhet

Med utgangspunkt i overordnet mål for tilskuddsordningen skal Helsedirektoratet rapportere tilbake til Helse- og omsorgsdepartementet (HOD), som igjen skal rapportere til Stortinget om resultater og effekt som er oppnådd.

De tiltakene som det innvilges tilskudd til skal bidra til å nå målet for ordningen. Tilskuddsforvalters vurdering av resultater og effekt baseres på en skjønnsmessig vurdering av tilskuddsmottakernes rapportering (se regelverkets Krav til rapporteringen fra tilskuddsmottaker). I tillegg vil informasjon fra følgende kilder være relevante:

- Rapportering IS 24/8: Kommunalt psykisk helse- og rusarbeid: Årsverk, kompetanse og innhold i tjenestene v/SINTEF
- BrukerPlan kartlegging v/KORFOR, Helse Stavanger

Resultater og effekt vurderes etter følgende kriterier, disse fungerer som indikatorer for ordningens samlede måloppnåelse:

- Brukerne og/eller pårørendes opplevde tilfredshet og nytteverdi av tilbudet
- Brukerne og/eller pårørendes medvirkning i planlegging, gjennomføring og evaluering av tilbud det gis tilskudd til.
- Systematisk bruker- og pårørendemedvirkning på individ-, tjeneste- og systemnivå er en integrert del av tjenesteutvikling og kvalitetsforbedring i kommuner som mottar tilskudd

Hvem kan søke

- Kommuner

Tillegg, vilkår og presiseringer:

Søker kan velge å utvikle tilbud i samarbeid med andre kommuner, bruker- og pårørendeorganisasjoner, andre frivillige og ideelle aktører og/eller offentlige tjenester. Søknaden skal da utarbeides i fellesskap med samarbeidspartner(e). Ved samarbeid er kommunen økonomisk og administrativt ansvarlig, og skal stå som søker og mottaker av tilskuddet.

Helse Nord ved Universitetssykehuset i Nord-Norge kan søke om tilskudd til Svalbard over ordningen.

Krav til søknaden

- Søkerens mål med tilskuddet
- Beskrivelse av tiltak det søkes om tilskudd til
- Budsjett (oppstillingen skal kunne sammenliknes med regnskapet dersom regnskap kreves)
- Søkerens vurdering av risiko ved tiltaket

Søknaden undertegnes av kommunedirektør eller den som har signeringsfullmakt.

Tillegg og presiseringer:

Søker skal benytte statsforvalters digitale søknadsskjema som følger utlysningen av tilskuddet.

Søknaden skal inneholde en beskrivelse av planlagt tiltak og aktiviteter og hvordan dette vil bidra til måloppnåelse for tilskuddsordningen.

Søknaden må inneholde informasjon som viser at tiltaket oppfyller tildelingskriteriene.

Søkeren skal formulere en realistisk angivelse av tiltakets resultater og effekt. Når tilskuddsperioden er over, skal tilskuddsmottaker rapportere om oppnådde resultater og effekt svarer til beskrivelsen gitt i søknaden.

Tildelingskriterier

Skjønnsmessig vurdering med grunnlag i forventet måloppnåelse.

Det kan innvilges tilskudd til:

Midlene skal gå til lønn og drift av konkrete tilbud som kommer brukerne direkte til gode. Ved samarbeid med andre aktører om tilbudet kan kommunen bruke av tilskuddet til å dekke utgifter for disse. Det gis ikke tilskudd til investeringer, inventar eller administrasjon.

Tillegg og presiseringer:

Tilskudd kan innvilges for ett år av gangen i inntil fire (4) år, med forbehold om Stortingets bevilgning.

Dersom kommunen mottar midler fra Helsedirektoratet over andre tilskuddsordninger hvor det er lagt inn en forutsetning om egenfinansiering, skal ikke midler fra denne tilskuddsordningen *Kommunalt rusarbeid* benyttes til å dekke slik egenfinansiering.

Vurderingskriterier og utmåling av tilskuddets størrelse:

Ved tildeling av tilskudd vil følgende bli prioritert:

- Små kommuner og kommuner med særlig behov for å styrke tilbudet til målgruppen. Det oppfordres til interkommunalt samarbeid
- Tilbud som dokumenterer høy grad av bruker- og pårørendemedvirkning
- Tilbud som dokumenterer oppsøkende arbeid og lett tilgjengelige tilbud
- Tilbud som dokumenterer samarbeid med bruker- og pårørendeorganisasjoner, andre frivillige/ideelle aktører og/eller offentlige tjenester.

Søknadene vurderes ut fra tilbudets bidrag til å oppfylle ordningens mål, prioriteringer som er oppgitt over og ut fra tildelingskriteriene som er beskrevet i tabellen under. Vektingen av de enkelte kriteriene i tabellen er veiledende. Statsforvalter fattar vedtak om tildeling av tilskudd etter en helhetlig, skjønnsmessig vurdering.

Tiltak (45 %)

Mål og målgruppe

- Tilbudet er innenfor tilskuddsordningens mål, målgruppe og innsatsområder.
- Tilbudet har lav terskel, er lett tilgjengelig, fleksibelt og preget av kontinuitet for målgruppen.

Forventede resultater

- Hvordan tilbudet vil bidra til måloppnåelse for ordningen (faktiske brukereffekter som bedret livskvalitet, mestring og aktiv og meningsfull tilværelse).

- Antall brukere tilbudet forventer å omfatte.

Bruker- og pårørendemedvirkning

- Hvordan brukerne og/eller pårørende skal involveres i utvikling, gjennomføring og evaluering av tilbudet.
- Hvordan tilbakemeldinger fra brukerne og/eller pårørende om opplevd tilfredshet og nytteverdi av tilbudet skal ivaretas, eksempelvis ved brukerundersøkelser.

Kvalitet og kompetanse

- Innhold, arbeidsform, faglig forsvarlighet og kunnskapsbasert tilnærming i tilbudet
- Kompetanse og erfaring som skal ansettes eller tilknyttes tilbudet.

Søknad (40 %)

Plan

- Mål og plan for gjennomføring av tilbudet, herunder kontinuitet i og utvikling av tilbudet utover etableringsåret (ved videre tilskudd i inntil fire år).

Forankring

- Kommunens oversikt over situasjon og behov hos målgruppen, eksempelvis Brukerplan, levekårsprofiler mv.
- Kommunens arbeid med plan for tjeneste- og kompetanseutvikling innen rusfeltet.
- Søknaden og tilbudet er forankret i kommunens ledelse.

Samarbeid

- Tilbudet legger til rette for tverrfaglig samarbeid på tvers av fagområder, tjenester og sektorer.
- Kommunen skal samarbeide med, eller har en klar plan for å inngå samarbeid med andre aktører om utvikling og gjennomføring av tilbudet.

Bruker- og pårørendemedvirkning

- Hvordan kommunen vil nå målet om å integrere bruker- og pårørendemedvirkning på alle tre nivåer i tjenesteutvikling og kvalitetsforbedring.

Budsjett (15 %)

Tydelig budsjett

- Budsjettet tydeliggjør hvilke utgifter søknadsbeløpet skal dekke og sammenhengen med aktivitetene som er skissert.

Rimelighet

- Søknadsbeløpet kan anses som rimelig iht. tilskuddsordningens budsjett og søknadsmengde.

Videreføring

- Søker har en plan for hvordan tilbudet kan videreføres/finansieres etter at tilskuddsperioden opphører.

Saksbehandling

Utlysning:

Utlyses på www.helsedirektoratet.no/tilskudd og statsforvalterens hjemmesider.

Søknadsbehandling:

Søknadsfrist: Søknaden skal sendes innen fristen som fremgår på utlysningen

Innstilling fremmes av: Statsforvalter

Innstilling godkjennes av: Statsforvalter

Avgjørelser/vedtak fattes av: Statsforvalter

Hvordan skal søker opplyses om utfallet av søknadsbehandlingen: Vedtaksbrev

Prosess for søknadsbehandling ut over dette: Søknad (og rapportering) sendes til Statsforvalter, som forvalter tilskuddsordningen på vegne av Helsedirektoratet.

Klage på vedtaket

Innvilgelse av / avslag på tilskudd fra ordningen er ikke et enkeltvedtak. I henhold til forvaltningsloven §28 er det ikke klagerett.

Presiseringer om utbetaling

Tilskuddsmottaker må varsle Statsforvalter dersom adresse, bankkontonummer eller organisasjonsnummeret er endret.

Eventuelt for mye utbetalt tilskudd skal returneres til Statsforvalter eller vil kunne avkortes ved neste års tildeling.

Krav til rapporteringen fra tilskuddsmottaker

Rapporteringsfrist er 01.02 året etter tilskuddsmidlene ble tildelt. Det skal rapporteres for kalenderåret, dvs. per 31.12 året tilskuddet ble tildelt for. Se også eventuelle rapporteringskrav beskrevet i tilskuddsbrevet.

Tilskuddsmottaker skal benytte statsforvalters digitale rapporteringsskjema som følger i utlysningen av ordningen. Statsforvalterens fellestjeneste sammenstiller rapporteringene på vegne av Helsedirektoratet innen 01.04.

Måloppnåelse: Tilskuddsmottakers vurdering av gjennomført tiltak og hvordan eller i hvilken grad tiltaket har bidratt til å nå målene for tilskuddsordningen (se regelverkets Mål og målgruppe for ordningen og Kriterier for måloppnåelse for ordningen som helhet). Det skal rapporteres på kriteriene for måloppnåelse, samt grad av tilgjengelighet til tilbudet, innhold og kompetanse i tilbudet, samarbeid med andre tjenester og aktører. Disse er spesifisert i vedtaksbrevet.

Rapporteringen skal beskrive status og oppnådde resultater og effekt av tiltaket sammenlignet med beskrivelsen i tilskuddsmottakerens søknad. Er det avvik mellom forventet og oppnådde resultater og effekt skal dette belyses.

Tilskuddsforvalter vil sammenligne informasjonen i tilskuddsmottakerens rapportering med informasjonen i tilskuddsmottakerens søknad når vi vurderer om tiltaket har oppnådd målene. Dette vil også bli vurdert opp mot kriteriene (indikatorene) som er beskrevet i regelverkets Kriterier for måloppnåelse for ordningen som helhet.

Egenerklæring: Økonomiansvarlig i kommunen, eller annen med tilsvarende myndighet, skal kontrollere at tilskuddsmidlene er benyttet i henhold til spesifiserte kriterier i vedtaksbrevet. Egenerklæringen skal kunne sammenlignes med budsjettet. Det skal rapporteres i et eget skjema som finnes i statsforvalters digitale rapporteringsløsning.

Regnskap: Budsjett og regnskap fra tilskuddsmottaker som viser bruken av tilskuddsmidlene skal kunne sammenlignes. Nærmere informasjon om regnskapsrapportering blir spesifisert i tilskuddsbrevet.

Oppfølging, kontroll og evaluering

Helsedirektoratet kan føre kontroll med:

- at bevilgningen brukes etter kravene i regelverket og tilskuddsbrevet
- at opplysninger som legges til grunn for tildelingen og som inngår i den etterfølgende rapporteringen er korrekte, jf. bevilgningsreglementet §10, annet ledd.

Helsedirektoratet kan gi myndighet til en annen virksomhet for å føre denne kontrollen.

Tilskuddsmottakere skal legge frem opplysninger ved forespørsel og bidra på andre måter til å muliggjøre og lette kontrollarbeidet.

Helsedirektoratet kan iverksette nødvendige og hensiktsmessige kontroller av tilskuddsmottaker.

Helsedirektoratet skal sørge for at det gjennomføres evalueringer for å få informasjon om en tilskuddsordning er effektiv når det gjelder ressursbruk, organisering og fastsatte mål. Frekvens og omfang av evalueringer skal ta utgangspunkt i en vurdering av risiko og vesentlighet. Helsedirektoratet vurderer fortløpende om tilskuddsordningen skal evalueres.

Bortfall av tilskudd og andre reaksjonsformer

Tilskuddsforvalter har nulltoleranse for mislighold av tilskudd. Dette gjelder også for tilskudd hvor tilskuddsforvaltningen er delegert til andre aktører, for eksempel statsforvalteren.

Tilskuddsforvalter er pliktig til å gjøre tiltak hvis det kommer informasjon om mulig mislighold av tilskuddsmidlene, og kan stanse utbetaling av tilskudd ved mistanke om at en mottaker gir uriktige opplysninger eller at mottakeren ikke bruker tilskuddet i samsvar med de fastsatte betingelsene.

Tilskuddsforvalter kan kreve tilskuddet tilbakebetalt hvis mislighold blir dokumentert, for eksempel hvis mottakeren ikke oppfyller kravene som stilles i regelverket eller at det er gitt uriktige opplysninger. Mislighold av tilskuddsmidler kan også få rettslige konsekvenser.

Se også siste gyldige versjon av: [Standardvilkår for tilskudd fra Helsedirektoratet.](#)